

نقش حفاظتی کلرید لیتیوم در مقابل القای آپوپتوزیس در سلول‌های بنیادی مزانشیمی مشتق از مغز استخوان موش صحرایی در محیط کشت

محمد رضا باغبان اسلامی نژاد*، محمود تلخابی^۱، بهمن زینلی^۱، پوپک افتخاری یزدی^۲

چکیده

اهداف. هدف این تحقیق، بررسی اثرات حفاظتی کلرید لیتیوم در مقابل آپوپتوزیس القا شده در کشت سلول‌های بنیادی مزانشیمی موش صحرایی است.

روش‌ها. در مطالعه تجربی حاضر، سلول‌های مغز استخوان موش صحرایی در غلظت‌های ۲، ۵ و ۱۰ میلی مولار کلرید لیتیوم، تا پاساژ سوم کشت شد و در پایان این دوره، تعداد سلول‌های زنده در گروه‌های مختلف با روش رنگ‌آمیزی پروپیدیوم یدید (PI) و انجام فلوسیتومتری تعیین و مقایسه گردید. همچنین در کشت سلول‌های پاساژ سوم با اعمال محرومیت سرم و افزودن $TNF-\alpha$ آپوپتوزیس القا شد و همزمان کشت سلولی با غلظت‌های یادشده‌ی لیتیوم تیمار شد. میزان آپوپتوزیس بعد از ۲۴، ۴۸ و ۷۲ ساعت با استفاده از رنگ‌آمیزی آکریدین اورنج و اتیدیوم بروماید بررسی شد.

یافته‌ها. پراکنش فلوسایتومتری سلول‌های مرده و زنده پس از رنگ‌آمیزی با PI نشان داد که تیمار سلول‌ها با غلظت‌های مختلف لیتیوم سبب افزایش تعداد سلول‌های زنده شده است. از این نظر بیشترین تعداد سلول زنده در گروه ۵ میلی مولار بود ($p < 0.05$). درصد سلول‌های آپوپتوتیک بعد از ۲۴ ساعت برای گروه‌های کنترل، ۲، ۵ و ۱۰ میلی مولار لیتیوم کلراید به ترتیب برابر با ۱۹/۳۴، ۱۳/۵۵، ۵/۷۵ و ۱۰/۳۱ بود که با گذشت زمان (ساعت ۴۸ و ۷۲) تفاوت این درصدها بیشتر شد. از این نظر کمترین درصد سلول‌های آپوپتوتیک به گروه ۵ میلی مولار تعلق داشت ($p < 0.001$).

نتیجه‌گیری. لیتیوم کلراید به ویژه در غلظت ۵ میلی مولار به‌طور قابل توجهی میزان آپوپتوز القا شده در کشت سلول‌های بنیادی مزانشیمی را کاهش می‌دهد.

کلیدواژه‌ها: سلول‌های بنیادی مزانشیمی موش صحرایی، آپوپتوزیس، حذف سرم، $TNF-\alpha$